

**Uchwała Nr LIII/244/2018
Rady Gminy Rakszawa
z dnia 24 maja 2018 r.**

w sprawie przyjęcia Raportu z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Rakszawa za lata 2013 – 2016

Na podstawie art. 18 ust. 2, pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (t.j.: Dz.U. 2017 r. poz. 1875 i 2232 oraz z 2018 r. poz. 130), w związku z art. 18 ust. 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska (t.j.: Dz.U. 2018 r. poz. 799),

**Rada Gminy Rakszawa
uchwala, co następuje:**

§ 1

Przyjmuje się "Raport z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Rakszawa za lata 2013-2016" stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY
Rady Gminy Rakszawa
Paweł Przybyło
Paweł Przybyło

Uzasadnienie

Zapis art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 799.) nakłada na organ gminy obowiązek sporządzenia programów ochrony środowiska, jako realizację polityki ekologicznej państwa. Polityka ta określa, na podstawie aktualnego stanu środowiska, w szczególności cele ekologiczne, priorytety ekologiczne, poziomy celów długoterminowych, rodzaj i harmonogram działań proekologicznych, środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno –ekonomiczne i środki finansowe.

Uchwałą Nr XLV/220/14 Rady Gminy Rakszawa z dnia 19 marca 2014r. został przyjęty Program Ochrony Środowiska dla Gminy Rakszawa na lata 2013- 2016 z uwzględnieniem lat 2017 - 2020.

Zgodnie z zapisami art. 18 ust. 2 ww. ustawy Prawo ochrony środowiska organ wykonawczy gminy co 2 lata sporządza i przedkłada radzie gminy raport z wykonania programu ochrony środowiska.

Mając na uwadze powyższe, przedłożony zostaje Raport z wykonania Programu ochrony środowiska dla Gminy Rakszawa za lata 2013-2016.

Dlatego podjęcie przedmiotowej uchwały jest uzasadnione.

WÓJT GMINY RAKSZAWA

RAPORT Z REALIZCJI
PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA GMINY RAKSZAWA
za lata 2013-2016

Rakszawa, 2017

1. Wprowadzenie

Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r Prawo ochrony środowiska Organ wykonawczy gminy, w celu realizacji polityki ekologicznej państwa, sporządza gminny program ochrony środowiska

Z wykonania programów organ wykonawczy gminy sporządza raporty, które przedstawia się odpowiednio sejmikowi województwa, radzie powiatu lub radzie gminy Zdefiniowane w sprawozdaniu cele i kierunki działania zgodne są z aktualnie obowiązującymi przepisami odnoszącymi się do ochrony środowiska i są zgodne z celami i kierunkami działań określonymi w polityce ekologicznej państwa oraz Programie Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego i Powiatu Łańcuckiego. Pomimo, że Gmina Rakszawa należy do terenów stosunkowo „czystych ekologicznie” działania i przedsięwzięcia w zakresie ochrony środowiska stale zmierzają w kierunku poprawy stanu środowiska, racjonalnego gospodarowania zasobami, w tym ograniczenia materiałochłonności, wodochłonności, energochłonności i emisji zanieczyszczeń. Szczególnym celem polityki ekologicznej jest ograniczanie szkodliwych czynników wpływających na zdrowie i zapobieganie zagrożeniom zdrowia poprzez poprawę stanu powietrza atmosferycznego, ochronę przed chemicznym zanieczyszczeniem gleb i wód, właściwą gospodarkę odpadami, ochronę przed hałasem oraz zapobieganie nadzwyczajnym zagrożeniom środowiska.

Cel przygotowania sprawozdania.

Celem sprawozdania z realizacji Programu Ochrony Środowiska jest przedstawienie realizacji zadań zapisanych w tych dokumentach. Sprawozdanie obrazuje działania w zakresie ochrony środowiska na terenie gminy za lata 2011-2016. Porównanie uzyskanych efektów daje odpowiedź na pytanie, w jakim stopniu udało się zrealizować przedsięwzięcia przyjęte w Programie Ochrony Środowiska.

Zgodnie z art. 18 ust. 2 ustawy z dnia 27 września 2001 – Prawo ochrony środowiska organ wykonawczy gminy sporządza, co dwa lata sprawozdanie z wykonania programu ochrony środowiska, które przedstawia radzie gminy

Położenie i granice

Gmina Rakszawa położona jest w centralnej części województwa podkarpackiego i wchodzi w skład powiatu łańcuckiego. Położenie w powiecie łańcuckim przedstawia rysunek nr 1.

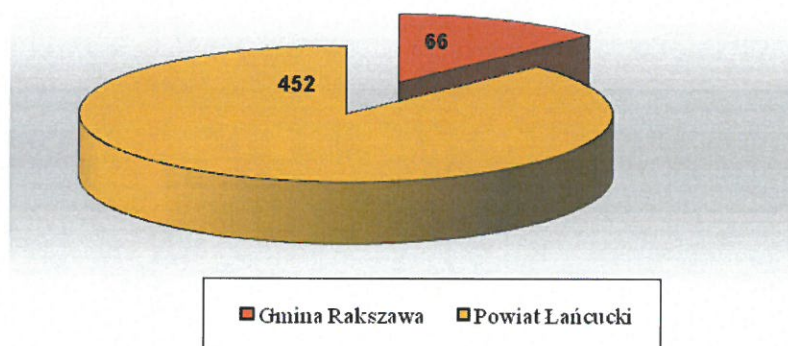
Rysunek 1 Położenie Gminy Rakszawa w powiecie Łańcuckim

Od wschodu graniczy z Gminą Żołynia, od południa z gminą Czarna, od zachodu z gminą Sokółów natomiast od północy z gminą Leżajsk. W skład Gminy wchodzi 3 miejscowości Rakszawa, Węgliska i Wydrze .

Pod względem morfologicznym Gmina Rakszawa położona jest

w obrębie Kotliny Sandomierskiej obejmując część Płaskowyżu Kolbuszowskiego i Pradoliny Podkarpackiej. Płaskowyż Kolbuszowski stanowi teren pagórkowaty o mało urozmaiconej rzeźbie, na którym występuje wierzchowina polodowcowa, doliny boczne doliny nieckowate, doliny V-kształtne, zagłębienia bezodpływowe, wydmy i skarpy. Na terenie Gminy występują mało zróżnicowane warunki morfologiczne, które stwarzają dużą przydatność terenu do różnych form zagospodarowania.

Gmina Rakszawa obejmuje obszar 66,46 km².

Wykres nr 1. Obszar Gminy Rakszawa na tle Powiatu Łańcuckiego

W strukturze użytków rolnych w Gminie Rakszawa dominują grunty orne, stanowiące około 51 %, około 41 % zajmują tereny leśne, 6 % stanowią tereny zurbanizowane, natomiast nieużytki to około 2 %.

Około 85% powierzchni Płaskowyżu Kolbuszowskiego stanowią osady pochodzenia rzeczno - lodowcowego, które warunkowały powstanie tutaj gleb biellicowych. Na skutek nieustannego wypłukiwania składników odżywczych, gleby są wybielone (wyługowane) i mocno zakwaszone, a przez to mało urodzajne i nieżyźne. Można je podzielić na kilka rodzajów, które z kolei warunkują kierunki produkcji rolniczej. Na przykład gleby biellicowo – piaszczyste warunkują kierunek żytnio – łubinowy, gleby gliniaste – żytnio – ziemniaczany, mady i piaski rzeczne – kierunek łąkowo – pastwiskowy.

Lasy w ogólnej powierzchni gminy zajmują 2780,0 ha, w tym lasy publiczne 1774,0 ha pozostałą część stanowią lasy prywatne. Gmina posiada 18 ha lasów pozostałe lasy są lasami państwowymi.

W strukturze gospodarstw rolnych indywidualnych przeważają małe gospodarstwa do 2 ha, zajmują się one głównie produkcją roślinną. Hodowla bydła i trzody chlewnej występuje tutaj w niezbyt dużej ilości w porównaniu z innymi gminami powiatu. Niewielka część mieszkańców Gminy utrzymuje się z pracy w gospodarstwie i coraz częściej są to grunty dzierżawione..

Zdjęcie 1. Rakszawa z lotu ptaka (źródło Urząd Gminy)

Powietrze i hałas

Stan zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego

W Polsce zagadnienia ochrony powietrza uregulowane są w ustawie Prawo ochrony środowiska i odpowiednich aktach wykonawczych - rozporządzeniach.

Powietrze atmosferyczne to bezwonna oraz bezbarwna mieszanina gazów otaczających Ziemię. Procentowy udział poszczególnych pierwiastków w składzie powietrza atmosferycznego przedstawia się następująco:

- Azot 78,06 %;
- Tlen 20,98 %;
- Argon 0,93 %;

- Inne 0,03 %.

Jest to skład powietrza czystego, będący wzorcem do oceny stopnia zanieczyszczenia powietrza. Nie tylko procesy naturalne wprowadzają do powietrza zanieczyszczenia, głównym ich źródłem jest jednak działalność człowieka. Zanieczyszczenia zarówno naturalne jak i antropogeniczne powodują ogólne pogorszenie się stanu środowiska. Zanieczyszczenia atmosfery prowadzą do zanieczyszczenia gruntów, wód powierzchniowych, w mniejszym stopniu podziemnych, wywierają zły wpływ na rośliny, zwierzęta a także na samego człowieka. Zanieczyszczenia podzielić możemy na:

- chemiczne – gazy oraz aerozole (dwutlenki siarki, tlenki azotu, tlenek i dwutlenek węgla);
- mechaniczne – pyły.

Gmina Rakszawa położona jest w północno-zachodniej części Powiatu Łańcuckiego. Stopień uprzemysłowienia gminy nie jest zbyt duży, zlokalizowane są tu jedynie podmioty gospodarcze zaliczane do małych i średnich. Emisja zanieczyszczeń do powietrza pochodzi z dużych ciepłowni Energokom oraz od lokalnych kotłowni pracujących na rzecz szkół i budynków użyteczności publicznej, gospodarstw domowych oraz z ruchu samochodowego.

W skali powiatu emisja zanieczyszczeń do powietrza występująca w Gminie

Rakszawa należy do średnich. Najwyższe wartości odnotowuje się w gminie miejskiej Łańcut, ze względu na dużą kumulację przemysłu, natomiast najmniejszą emisję odnotowuje się w Czarnej i Żołyni.

Kotłownie lokalne (szczególnie prywatne) opalane są zazwyczaj węglem kamiennym o zróżnicowanych parametrach – często wysokiej zawartości siarki.

Niejednokrotnie w kotłowniach domowych (szczególnie w okresie zimowym) spalane są różnego rodzaju odpady (tworzywa sztuczne, tekstylia, opony). Zanieczyszczenia powstające w wyniku spalania takiego „paliwa” nie tylko powodują wprowadzanie do środowiska szkodliwych gazów jak np. chlor, dioksyny i furany, ale także powodują uciążliwości zapachowe dla sąsiadujących gospodarstw.

W Gminie Rakszawa, wyemitowano w poszczególnych latach ilości zanieczyszczeń przedstawione w tabeli nr 1.

Tabela nr 1 . Emisja zanieczyszczeń na terenie Gminy Rakszawa

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Zanieczyszczenia gazowe	153	147	140	141	135	136
Zanieczyszczenia pyłowe	45	42	40	40	38	39

Są to ilości znacznie większe niż wskazano w GPOS które wynosiły 15 Mg pyłów i 35 Mg gazów. Wynika to z faktu, iż ilość podmiotów przekazujących sprawozdania o ilości emisji zanieczyszczeń zwiększyła się.

Natomiast zmniejszające się ilości zanieczyszczeń pyłowych i gazowych związane są ze zmianą ilości zużywanych paliw (łagodne zimy) i zwiększeniem zainteresowania paliwami niskoemisyjnymi (gaz, drewno) i źródłami odnawialnymi (ogniwa solarne i fotowoltaiczne)

Oceny jakości powietrza dokonuje się w strefach definiowanych jako obszar aglomeracji o liczbie mieszkańców pow. 250 tys. lub obszar powiatu, który nie wchodzi w skład aglomeracji. Podstawę klasyfikacji stref w oparciu o wyniki rocznej oceny jakości powietrza stanowią:

- dopuszczalny poziom substancji w powietrzu;
- dopuszczalny poziom substancji w powietrzu powiększony o margines tolerancji.

Zaliczenie strefy do określonej klasy wiąże się z określonymi wymaganiami w zakresie działań na rzecz poprawy jakości powietrza (w przypadku, gdy nie są spełnione odpowiednie kryteria) lub na rzecz utrzymania tej jakości (jeżeli spełnia ona przyjęte standardy). Powiązanie poziomów stężeń zanieczyszczenia, uzyskanych w wyniku rocznej oceny jakości powietrza, z klasami stref i wymaganymi działaniami.

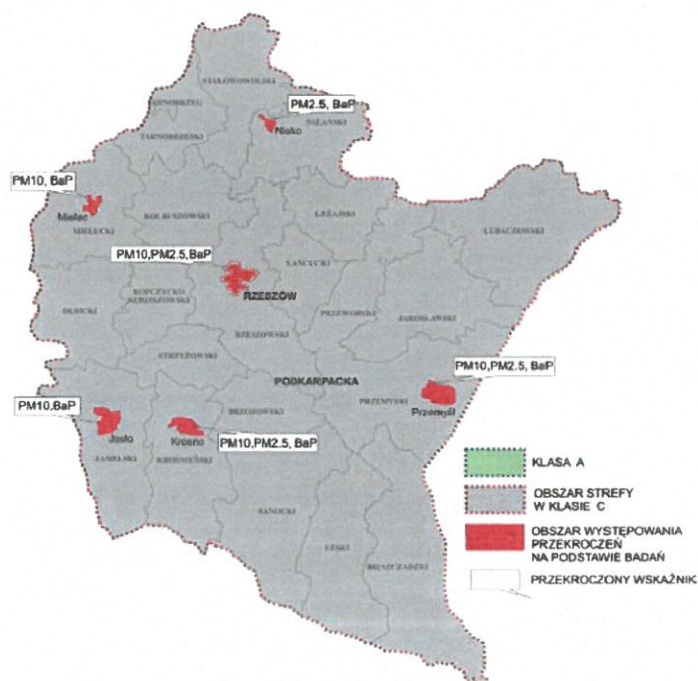
Dla zanieczyszczeń, dla których określony jest margines tolerancji obowiązuje trójstopniowa skala klasyfikacji:

Tabela 1 Klasy stref poziomów zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego

Klasa strefy	Poziom stężeń zanieczyszczenia	Wymagane działania
--------------	--------------------------------	--------------------

A	nie przekraczający poziomu dopuszczalnego	- utrzymanie stężeń zanieczyszczenia poniżej poziomu dopuszczalnego oraz próba utrzymania najlepszej jakości powietrza zgodnej ze zrównoważonym rozwojem
B	powyżej poziomu dopuszczalnego lecz nie przekraczający poziomu dopuszczalnego powiększonego o margines tolerancji	- określenie obszarów przekroczeń poziomu dopuszczalnego; - określenie przyczyn przekroczenia poziomu dopuszczalnego substancji w powietrzu, - podjęcie działań w celu zmniejszenia emisji substancji.
C	powyżej poziomu dopuszczalnego powiększonego o margines tolerancji	- określenie obszarów przekroczeń poziomu dopuszczalnego oraz poziomu dopuszczalnego powiększonego o margines tolerancji; - opracowanie programu ochrony powietrza POP w celu osiągnięcia poziomu dopuszczalnego w wyznaczonym terminie.

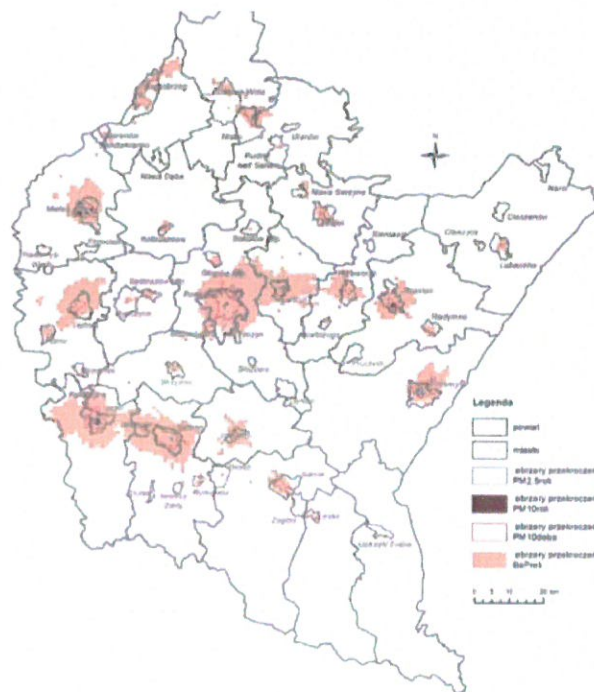
* od 1.01.2010 dotyczy tylko pyłu PM2.5 Źródło WIOŚ Rzeszów

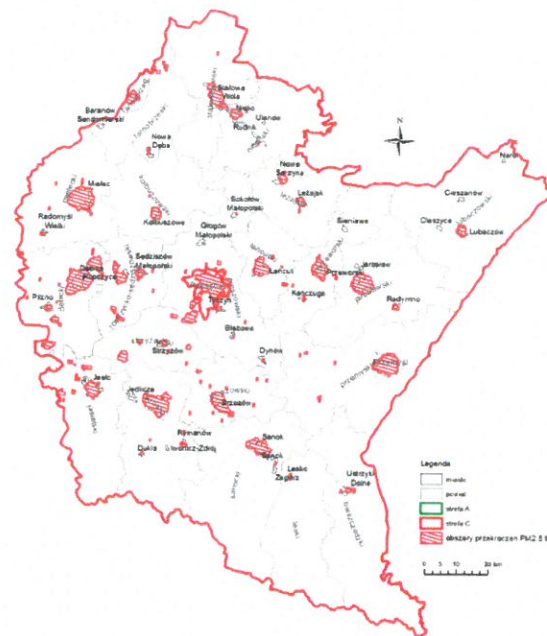
Rysunek 2 Rozkład końcowej klasyfikacji stref w ocenie jakości powietrza za rok 2011

Rysunek 3 Ocena jakości powietrza za rok 2013 - pył

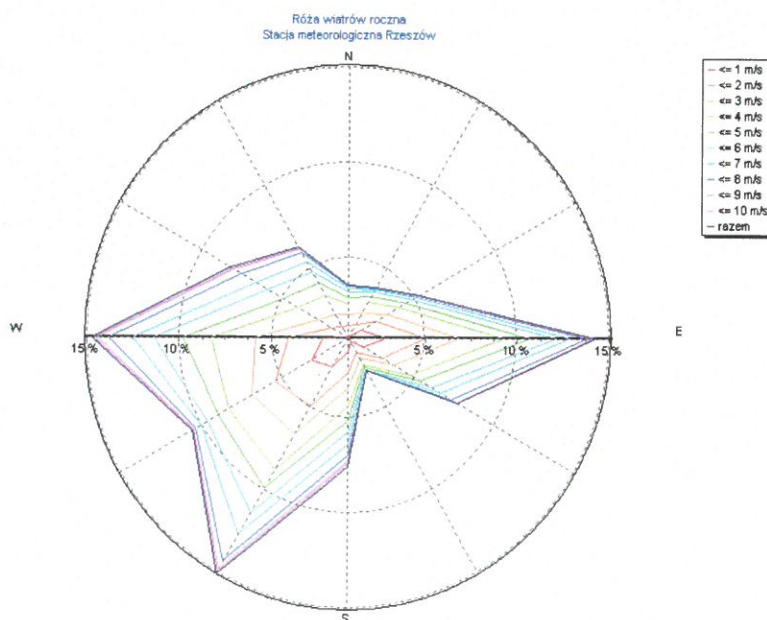

Rysunek 4 Ocena jakości powietrza za rok 2015 – pył, benzoalfapiren

Rysunek nr 6. Klasyfikacja stref w zakresie średniorocznego stężenia pyłu za rok 2016

Rozprzestrzenianie się zanieczyszczeń zależy od kierunku wiatrów na danym terenie. Najczęstsze kierunki wiatru przedstawiono na rysunku nr 7.

Rysunek 7 Róża wiatrów - stacja meteorologiczna Rzeszów

Gmina Rakszawa położona jest na północny-wschód od miasta Rzeszowa, stąd też przy przewadze wiatrów zachodnich zanieczyszczenia emitowane przez kotłownie i zakłady przemysłowe tam zlokalizowane mogą mieć pewien wpływ na poziom zanieczyszczenia powietrza w gminie. Nie jest on jednak znaczący, stąd też ogólnie należy stwierdzić, że powietrze na terenie gminy Rakszawa nie jest zanieczyszczone w ponadnormatywnym stopniu, a nawet można uznać, że teren gminy należy do obszarów stosunkowo „czystych”, pod tym względem.

W zakresie wszystkich uwzględnionych w ocenie za rok 2011 zanieczyszczeń województwo podkarpackie podzielone zostało na dwie strefy. Strefę stanowią miasto Rzeszów o liczbie mieszkańców przekraczającej 100 tys. oraz pozostała część województwa jako strefa podkarpacka W zakresie pyłu PM 10 oraz pyłu PM 2,5 strefa podkarpacka do której zaliczono Gminę Rakszawa znalazła się w strefie C (przekroczenie standardów imisyjnych). Analizując wyniki stężenia pyłu PM 2,5 w kontekście czasu, w którym wystąpiło narażenie ludzi na ponadnormatywne zanieczyszczenie powietrza pyłem stwierdzić można, że zjawisko takie utrzymywało się w strefie podkarpackiej od 34% do 48% roku.

Na podstawie całorocznych serii pomiarowych ze stacji monitoringowych, wykonywana została ocena zanieczyszczenia powietrza w województwie podkarpackim za rok 2012. Wyniki oceny jakości powietrza w województwie podkarpackim w latach 2012-2016 wykazały, że:

1. W zakresie zanieczyszczeń gazowych nie stwierdzono przekroczeń ,
2. Od kilku lat w regionie utrzymuje się duże zanieczyszczenie powietrza pyłem mierzonym w kryterium ochrony zdrowia; strefa podkarpacka zaliczona została do klasy C, do tej klasy zaliczone zostały średnioroczne stężenie benzo(a)piranu zawartego w pyle. W 2015r. ponadnormatywne wartości tych zanieczyszczeń zostały wykazane (wyliczenia rozkładu zanieczyszczeń) na terenie Gminy Rakszawa. W gminie nie są prowadzone pomiary zanieczyszczeń powietrza.

Stopień zagrożenia hałasem

Hałasem nazywamy drgania rozprzestrzeniające się w postaci fali akustycznej o częstotliwościach i natężeniu stwarzającym uciążliwość dla ludzi i środowiska. Natężenie hałasu określa się wartością poziomu dźwięku mierzoną w decybelach [dB].

Klimat akustyczny określa się równoważnym poziomem dźwięku A. Poziom ten jest określany jako suma poziomów odnoszących się do różnych źródeł. Otrzymaną w ten sposób wielkość określa się jako poziom hałasu w środowisku i nazywa klimatem akustycznym. Równoważny poziom dźwięku ściśle związany jest z czasem jego trwania. Przenikający do środowiska hałas w zależności od jego natężenia może być uciążliwy, czyli utrudniający życie, dokuczliwy, czyli powodujący szkodliwą uciążliwość oraz szkodliwy, gdy jego wartość przekracza dopuszczalny poziom tzw. poziom progowy.

Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku powodowanego przez poszczególne grupy źródeł hałasu określone przez aktualnie obowiązujące przepisy są różnicowane w zależności od przeznaczenia terenu, pory jego oddziaływania (pora dzienna, pora nocna).

Najbardziej rygorystyczne normy dotyczą terenów zabudowy szpitalnej, sanatoryjnej i domów opieki społecznej, terenów wypoczynkowo-rekreacyjnych poza miastem, następnie terenów zabudowy mieszkalnej.

Tabela 2. Normy poziomów hałasu

<i>Lp</i>	<i>Opis</i>	<i>Poziom LAeq [dB</i>	
		<i>dzień</i>	<i>noc</i>
1	<i>całkowity komfort akustyczny</i>	< 50	< 40
2	<i>przeciętny komfort akustyczny</i>	50 – 60	40 – 50
3	<i>przeciętne zagrożenie hałasem</i>	60 – 70	50 – 60
4	<i>znaczne zagrożenie hałasem</i>	> 70	> 60

Lp.	Rodzaj terenu	Dopuszczalny długookresowy średni poziom dźwięku A w dB			
		Drogi lub linie kolejowe ¹⁾		Pozostałe obiekty i działalność będąca źródłem hałasu	
		L _{own} przedział czasu odniesienia równy wszystkim dobom w roku	L _{sn} przedział czasu odniesienia równy wszystkim porom nocy	L _{own} przedział czasu odniesienia równy wszystkim dobom w roku	L _{sn} przedział czasu odniesienia równy wszystkim porom nocy
1	a) Strefa ochronna „A” uzdrowiska b) Tereny szpitali poza miastem	50	45	45	40
2	a) Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej b) Tereny zabudowy związanej ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży c) Tereny domów opieki społecznej d) Tereny szpitali w miastach	64 (było 55)	59 (było 50)	50	40
3	a) Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego b) Tereny zabudowy zagrodowej c) Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe d) Tereny mieszkaniowo-usługowe	68 (było 60)	59 (było 50)	55	45
4	Tereny w strefie śródmiejskiej miast powyżej 100 tys. mieszkańców ²⁾	70 (było 65)	65 (było 55)	55	45

Objaśnienia:

¹⁾ Wartości określone dla dróg i linii kolejowych stosuje się także dla torowisk tramwajowych poza pasem drogowym i kolei linowych.

²⁾ Strefa śródmiejska miast powyżej 100 tys. mieszkańców to teren zwartej zabudowy mieszkaniowej z koncentracją obiektów administracyjnych, handlowych i usługowych. W przypadku miast, w których występują dzielnice o liczbie mieszkańców pow. 100 tys., można wyznaczyć w tych dzielnicach strefę śródmiejską, jeżeli charakteryzuje się ona zwartą zabudową mieszkaniową z koncentracją obiektów administracyjnych, handlowych i usługowych.

Instytucje zajmujące się akustyką środowiska wskazują na poszerzanie obszarów o niekorzystnym klimacie akustycznym.

Hałas komunikacyjny

Hałas komunikacyjny jest dominującym źródłem zakłóceń klimatu akustycznego środowiska. Na znaczne pogorszenie klimatu akustycznego wzdłuż tras komunikacyjnych ma wpływ gwałtowny rozwój motoryzacji w ostatnich dziesięcioleciach i związany z tym wzrost natężenia ruchu. Podstawowymi czynnikami decydującymi o poziomie hałasu drogowego są:

- natężenie ruchu pojazdów w tym procentowy udział pojazdów ciężkich w strumieniu ruchu;
- stan techniczny nawierzchni.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska w sprawie wartości progowej hałasu dla terenu zabudowy mieszkaniowej wartość progowa poziomu hałasu wynosi 75 dB w porze dziennej i 67 dB w porze nocnej.

W Rakszawie nie jest prowadzony monitoring poziomu hałasu wzdłuż tras komunikacyjnych. Domniemywać tylko można, że dopuszczalny poziom hałasu może być przekroczony w godzinach szczytu przy drodze wojewódzkiej 877.

Hałas przemysłowy

Hałas przemysłowy jest odczuwalny jako jeden z najbardziej uciążliwych w środowisku. Z hałasem tym związana jest eksploatacja źródeł o charakterze ciągłym, w przeciwieństwie do hałasu komunikacyjnego. Najbardziej uciążliwymi źródłami hałasu są zakłady przemysłowe, wokół których często powstawały osiedla mieszkaniowe. Powstaje również wiele małych zakładów typu rzemieślniczego i usługowego uruchamianych w budynkach mieszkalnych z równoczesną instalacją źródeł hałasu przemysłowego.

Na terenie Rakszawy nie ma zakładów przemysłowych, które byłyby uciążliwe akustycznie dla środowiska. Można stwierdzić, iż stan zagrożenia hałasem przemysłowym ulega zmianom, co wiąże się ze zmianami w gospodarce. Wynikiem przeobrażeń w gospodarce jest wzrost zagrożenia hałasem ze strony niewielkich zakładów produkcyjnych, usługowych, gastronomicznych. Emitują one hałas o poziomie rzadko przekraczającym wartości dopuszczalnych i niewielkim zasięgu oddziaływania. Bywają one jednak przyczyną interwencji z uwagi na niewłaściwą lokalizację, powodującą lokalną uciążliwość akustyczną.

Podmiot prowadzący działalność gospodarczą powodującą hałas uciążliwy dla ludzi i środowiska jest zobowiązany zastosować rozwiązania techniczne ograniczające przenikanie hałasu do otoczenia.

Wniosek: W Gminie nie notuje się szczególnej uciążliwości wynikającej z ponadnormatywnego hałasu komunikacyjnego czy też przemysłowego.

Jakość wód

Pod pojęciem „gospodarka wodna” kryją się wszelkie działania zmierzające z jednej strony do uzyskania dobrej jakościowo wody na różne cele, a z drugiej strony działania zmierzające do zwalczania powodzi, przeciwdziałające odwadnianiu gruntów oraz zapobiegające wodnym erozjom glebowym. Organami powołanymi w 1991r. przez Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa do zarządzania gospodarką wodną w dostosowaniu do hydrograficznego podziału kraju, są Regionalne Zarządy Gospodarki Wodnej. Zasoby wodne w powiecie łańcuckim występują w postaci wód podziemnych i powierzchniowych.

Wody powierzchniowe

Zanieczyszczenie wód powierzchniowych ogranicza ich znaczenie gospodarcze i wymusza konieczność ciągłej kontroli. Zmniejszenie walorów jakościowych i użytkowych wód powierzchniowych, czyli ich zanieczyszczenie, powodowane jest przez czynniki fizyko-chemiczne lub biologiczne. Na wzrost zanieczyszczenia wód ma również wpływ rozwój gospodarczy, przemysłowy, intensyfikacja rolnictwa. Najczęściej zanieczyszczenia chemiczne i mikrobiologiczne pochodzą ze źródeł punktowych związanych z działalnością człowieka.

Zanieczyszczenie wód powierzchniowych ma wpływ na ograniczenie ich znaczenia gospodarczego oraz ekologicznego i w związku z powyższym wymusza potrzebę ich ciągłej kontroli. Dostarczanie danych o stanie zanieczyszczenia wód jest podstawowym zadaniem monitoringu jakości wód powierzchniowych. Celem monitoringu wód jest dostarczanie danych o stanie zanieczyszczenia wód, a także wspomaganie procesów zarządzania gospodarką zasobami wodnymi oraz ich ochrona.

Zgodnie ze stanowiskiem Polski, przyjętym w Traktacie Akcesyjnym, obszar całego kraju i wszystkie jednolite części wód powierzchniowych zostały uznane za zagrożone eutrofizacją ze źródeł komunalnych. Stan wód powierzchniowych ocenia się, porównując wyniki klasyfikacji stanu ekologicznego i stanu chemicznego.

Teren Gminy Rakszawa położony w dorzeczu rzeki Wisła i leży w obrębie następujących jednolitych części wód powierzchniowych:

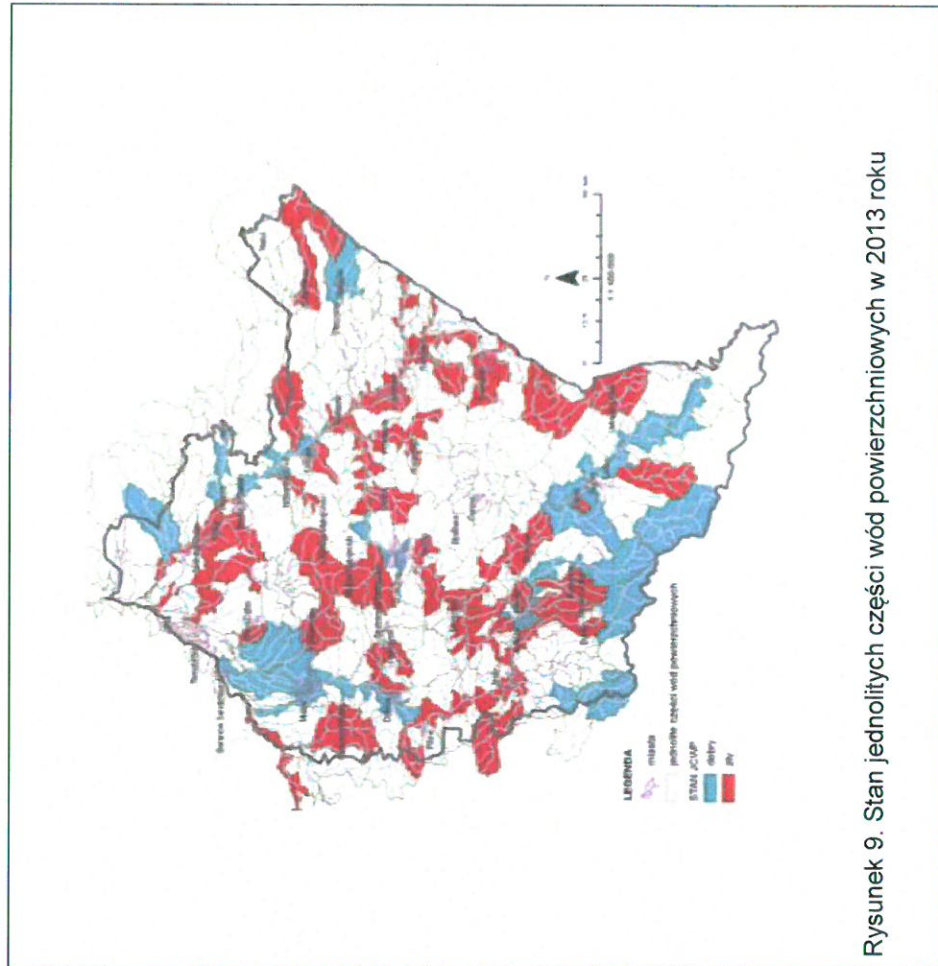
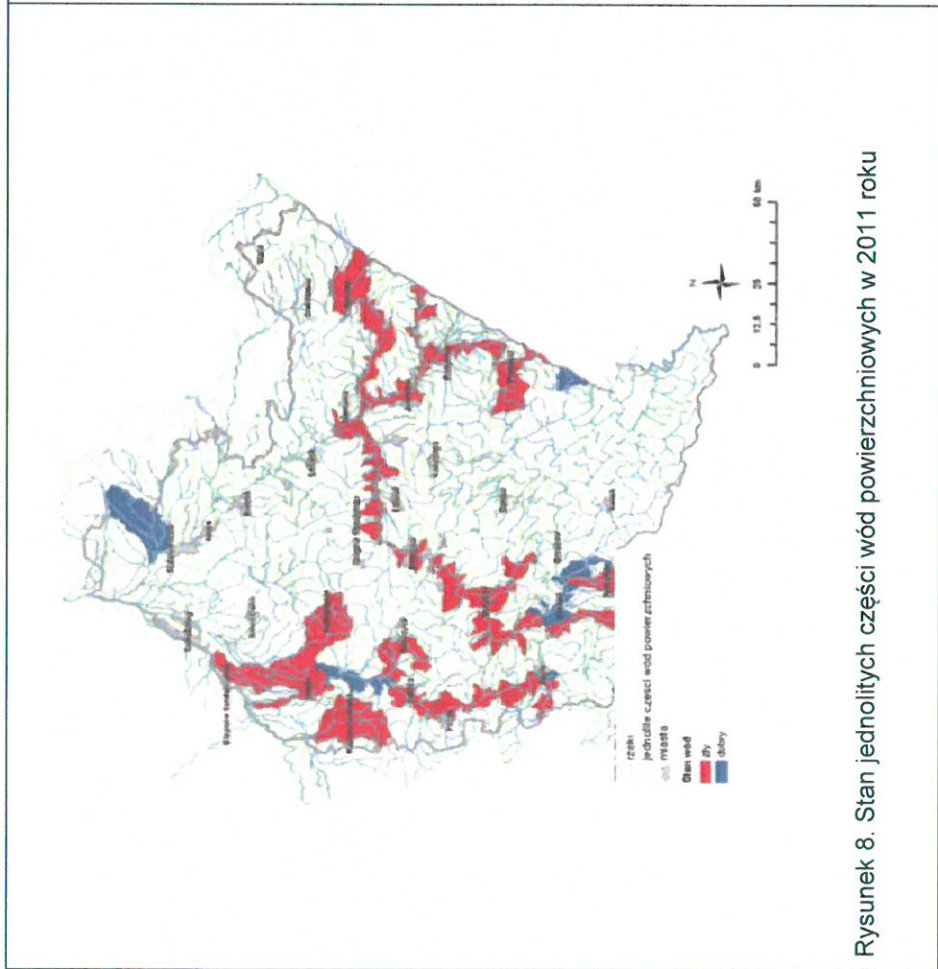
- PLRW200017226734 – Dopływ z Zalesia
- PLRW2000172267549 – Młynówka
- PLRW2000172267729 – Żołyńianka
- PLRW200017227449 – Trzebośnica do Krzywego
- PLRW200017227469 – Tarlaka
- PLRW20001922699 – Wisłok od zbiornika Rzeszów do ujścia
- PLRW200019227499 – Trzebośnica od Krzywego do ujścia

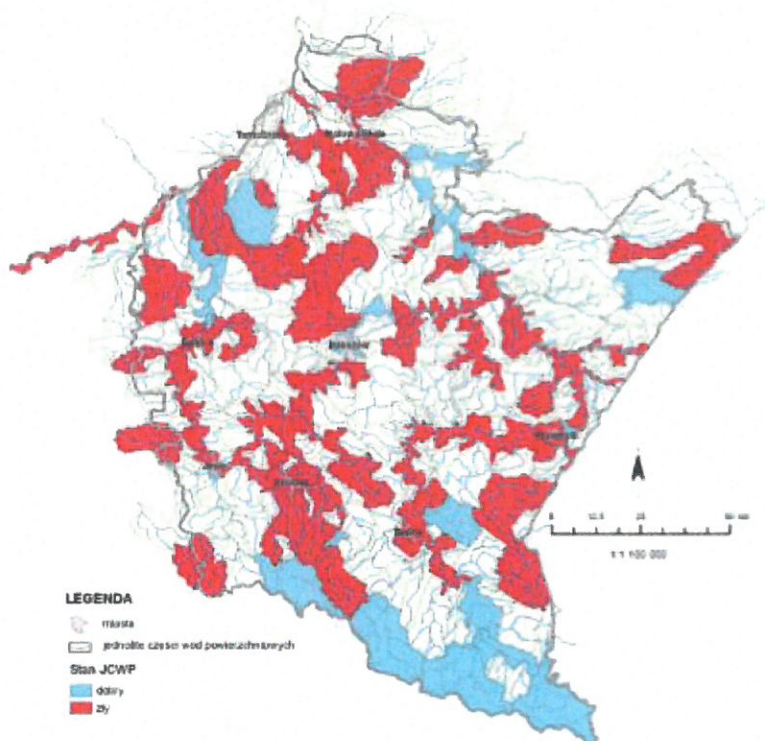
Ich opis znajduje się w tabeli nr 5.

W Gminie Rakszawa nie był zlokalizowany żaden punkt pomiarowy.

Tabela nr 3. Jednolite części wód na terenie Gminy Rakszawa

Kod JCW	Nazwa JCW	Typ	status	Ocena stanu	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych	Cele środowiskowe	Uwagi
PLRW 2000 1922699	Wisłok od Starego Wisłoka do ujścia	Rzeka piaszczysto-gliniasta	Silnie zmieniona część wód	zły	niezagrożona	Nadzędnym celem Ramowej Dyrektywy Wodnej jest osiągnięcie dobrego stanu wód do roku 2015. Wody powierzchniowe, w tym silnie zmienione i sztuczne jednolite części wód, powinny do tego czasu osiągnąć dobry stan chemiczny, oraz odpowiednio, dobry stan ekologiczny	Dla zadanej JCW nie przewiduje się odstępstwa od celów środowiskowych (derogacji)
PLRW2000172267549	Młynówka	Potok nizinny piaszczysty	Silnie zmieniona część wód	zły	niezagrożona		
PLRW200019227499	Trzebośnica od Krzywego do ujścia	Potok nizinny piaszczysty	Silnie zmieniona część wód	zły	niezagrożona		
PLRW200017227469	Tartakówka	Potok nizinny piaszczysty	Silnie zmieniona część wód	zły	niezagrożona		
PLRW2000172267729	Żołynianka	Potok nizinny piaszczysty	Silnie zmieniona część wód	zły	niezagrożona		
PLRW200016226734	Dopływ z Zalesia	Potok nizinny piaszczysty	Naturalna część wód	zły	niezagrożona		
PLRW 200017227449	Trzebośnica do Krzywego	Potok nizinny piaszczysty	Silnie zmieniona część wód	zły	niezagrożona		

Rysunek 10. Stan jednolitych części wód powierzchniowych w 2015 roku

Na terenach przyległych do Gminy Rakszawa, w Rzeszowie oraz w Głogowie Małopolskim stan ekologiczny wód powierzchniowych był kolejno słaby oraz umiarkowany. Jeżeli chodzi o potencjał ekologiczny, kształtował się analogicznie jako słaby oraz umiarkowany.

Po przeanalizowaniu elementów składowych oceny stanu wód, mapy rozkładu wyników przedstawione na rysunkach 8-10. Wynika z niej, iż wody powierzchniowe zarówno na terenach graniczących z Gminą Rakszawa charakteryzują się złym stanem. Domniemywać można, iż stan wód powierzchniowych w Gminie Rakszawa będą posiadały podobny stan. Z przedstawionych powyżej rysunków wynika, że jakość wód powierzchniowych ulega pogorszeniu.

Wody podziemne

Obowiązująca wersja jednolitych części wód podziemnych (określona objętość wód podziemnych występująca w obrębie warstwy wodonośnej lub zespołu warstw wodonośnych) w Polsce zawiera 161 wydzieleni, tj. jednostek, dla których określany jest stan ilościowy i chemiczny oraz prowadzone są analizy presji antropogenicznych.

W granicach administracyjnych Województwa Podkarpackiego zlokalizowanych jest siedem jednolitych części wód podziemnych (w całości lub części) o numerach: 109, 126, **127**, 139, 157, 158, 160, które znajdują się w obszarze dorzecza Wisły oraz jedna jednolita część wód podziemnych o numerze 159, która znajduje się w obszarze dorzecza Dniestru.

Teren powiatu łańcuckiego jest dobrze zaopatrzone w wody podziemne. Występują tu wody czwartorzędowe wchodzące w skład Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP) nr 425 – tabela nr 4.

Tabela 4. Dane charakterystyczne GZWP o zasobach udokumentowanych

Nazwa zbiornika	Powierzchnia km ²	Zasoby dyspozycyjne m ³ /d	Pobory wody m ³ /d
GZWP Nr 425 „Dębica – Stalowa Wola - Rzeszów”	2 194,0	576 000	113 000

Teren gminy Rakszawa leży w granicach jednolitej części wód podziemnych opisanych numerem PLGW2200127 (lata 2011-2015) o powierzchni 8 956,3 km². Obejmuje on region: Górnej Wisły w pasie Północnego Podkarpacia i Wyżyny Lubelsko-Lwowskiej, tym samym powiaty: leżajski, lubaczowski, stalowowolski, nizański, rzeszowski, grodzki Rzeszów, kolbuszowski, **łańcucki**, przeworski, jarosławski, przemyski, grodzki Przemyśl, ropczycko-sędziszowski, strzyżowski.

Nie wszystkie występujące na terenie Gminy Rakszawa wody podziemne są wodami należącymi do GZWP 425. Badania wykazały, że w Gminie występują także wody gruntowe poziomu czwartorzędowego, które gromadzą się na różnej głębokości tworząc lokalne nieciągłe poziomy. Wydajność ich jest bardzo zróżnicowana.

Z analiz wykonanych przez laboratorium wynika iż woda z punktu pomiarowego w obydwu okresach monitoringowych Turza (punkt najbliższej Gminy Rakszawa) zaliczona jest do III klasy (w skali 5 stopniowej) czyli jej stan klasyfikuje się jako dobry. W GPOS klasa Ib – wody wysokiej jakości.

Na podstawie tej oceny stwierdzić można, iż wody na terenie Gminy Rakszawa zaliczyć można do klasy III charakteryzujące się stanem dobrym.

Od 2016 zmieniony został obszar i numer jednolitych części wód podziemnych na JCWPd 153.

Szczegółowe informacje dotyczące JCWPd: Nr 153 .

Powierzchnia: 1492,2 km²

Region wodny: Górnej Wisły

Ocena stanu : dobry

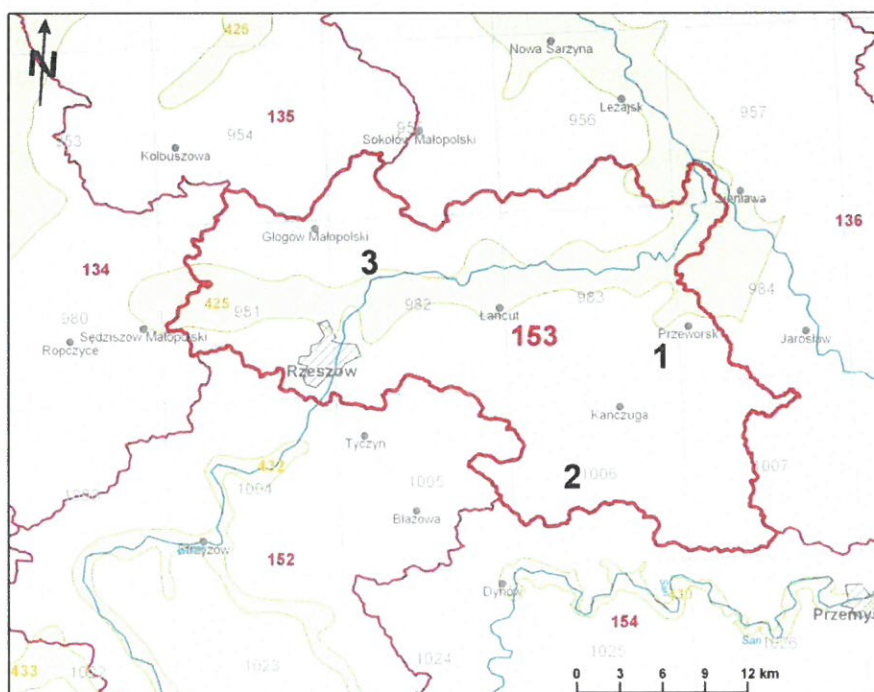
Rodzaj użytkowania: rolniczy

Niezagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych.

JCWPd została wyznaczona na mocy art. 7 Ramowej Dyrektywy Wodnej do spożycia przez ludzi.

Region: Górnej Wisły w pasie Północnego Podkarpacia, Górnej Wisły w pasie Zewnętrznych Karpat Zachodnich Województwo: podkarpackie Powiaty: jarosławski, kolbuszowski, leżajski, łańcucki, m. Rzeszów, przeworski, ropczycko-sędziszowski, rzeszowski.

Cecha szczególna JCWPd (ilościowa, chemiczna): Q - ilościowo – stan dobry, jakościowo – dobry. Pg - ilościowo – stan słaby, jakościowo - stan bardzo dobry. GZWP występujące w obrębie JCWPd: 425 (Q).

Wody podziemne zlokalizowane na terenie gminy są znacznie mniej zdegradowane jakościowo niż wody powierzchniowe. Wynika to z faktu, że są one częściowo chronione przed bezpośrednim wpływem zanieczyszczeń pochodzących z powietrza, wód powierzchniowych i powierzchni ziemi. Stanowią one główne źródło zaopatrzenia w wodę mieszkańców poprzez odwierty indywidualne oraz ujęcia komunalne. Należy szczególnie dbać, aby nie nastąpiło zanieczyszczenie wód podziemnych gdyż nosiło by to charakter trwały. Gmina Rakszawa jako gmina wiejska deponuje zanieczyszczenia pochodzące z rolnictwa oraz hodowli zwierząt. Mimo to większość zasobów wód podziemnych nadaje się do bezpośredniego wykorzystania na cele bytowo – gospodarcze.

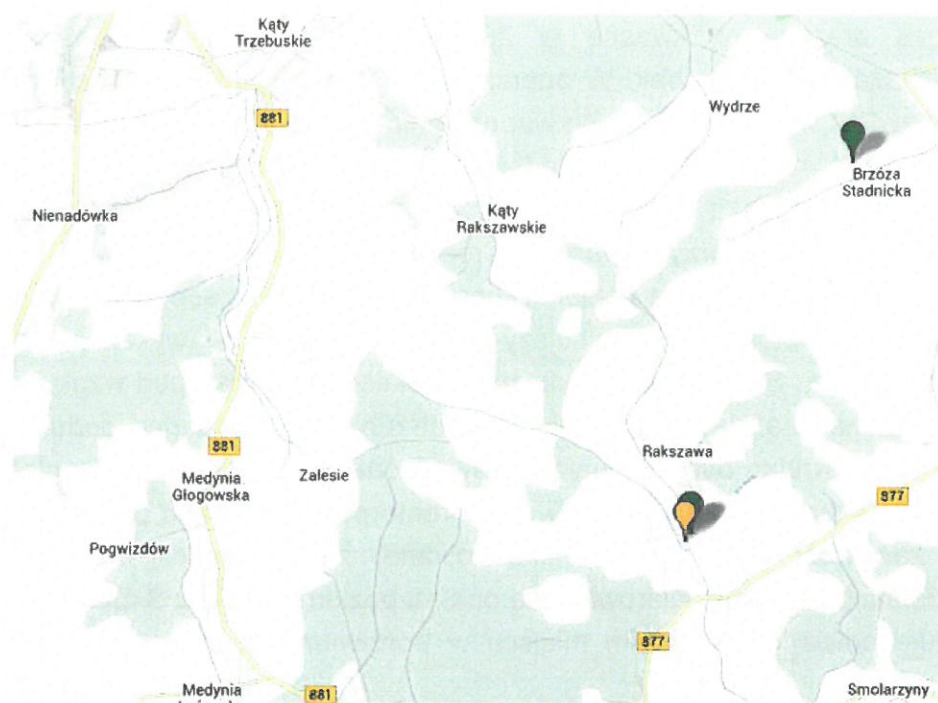
Promieniowanie elektromagnetyczne

Promieniowanie elektromagnetyczne występujące w środowisku pochodzi nie tylko ze źródeł naturalny (kosmos, słońce, wybuchy supernowych, pierwiastki promieniotwórcze) ale także sztucznych (urządzenia elektryczne).

Wszystkie urządzenia elektryczne, w tym napowietrzne linie przesyłowe, wytwarzają w swoim otoczeniu pola elektromagnetyczne. W ostatnich latach znacząco wzrosła liczba stacji bazowych telefonii komórkowej. Według baz danych btsearch.pl w województwie podkarpackim działa około 850 takich stacji.

Według danych GUS na koniec 2011 r. w polskich sieciach komórkowych działało 50,7025 mln kart SIM. W IV kwartale 2011 r. ich liczba zwiększyła się o 1,29 mln, a w całym 2011 r. aż o 3,23 mln w stosunku do liczby jaką odnotowano na koniec 2010 roku. Wzrost liczby abonentów jest zjawiskiem nie korzystnym z punktu widzenia ochrony środowiska, ponieważ jest to jedno ze sztucznych źródeł promieniowania elektromagnetycznego, a co za tym idzie podwyższenie poziomów PEM.

W Gminie Rakszawa zlokalizowane są trzy nadajniki głównych operatorów sieci telefonii komórkowej Plus, Orange oraz T – mobile (rysunek 11).

Rysunek nr 11 Rozmieszczenie nadajników GSM na terenie Gminy Rakszawa

W związku z występowaniem potencjalnego zagrożenia, wywołanego przez przebywanie w obszarze oddziaływania silnych pól elektromagnetycznych, występujących w otoczeniu anten nadawczych, zostały ustalone przepisy ochrony przed promieniowaniem. Mają one na celu zapewnienie odpowiedniej separacji przestrzennej pomiędzy miejscem przebywania ludzi a obszarami o wysokim poziomie natężenia pól elektromagnetycznych.

Odwołując się do badań jakie w raportach dotyczących promieniowania elektromagnetycznego ogłasza Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie. Stwierdzić możemy iż Gmina Rakszawa nie jest zagrożona tego typu promieniowaniem.

Jakość gleb

Agrochemiczna obsługa rolnictwa polega na przyjęciu metod pozyskiwanie prób gleb oraz wykonywanie analiz, do takich zadań zobligowana jest Okręgowa Stacja Chemiczno – Rolnicza w Rzeszowie. Ogólny zakres badań określony został w ustawie o nawozach i nawożeniu, badania te mają na celu określenie potencjału produkcyjnego oraz ewentualne skażenie gleb.

W roku 2011 na terenie Powiatu Łańcuckiego w skład którego wchodzi Gmina Rakszawa, przebadanych zostało 693 ha powierzchni. Zebrane próbki charakteryzowało pH bardzo kwaśne – 29 % przebadanych próbek, kwaśne w 29 %

badanych próbek oraz lekko kwaśne w 29 % próbek. Konieczną potrzebę wapnowania, wykazało 37 % próbek. W oparciu o uzyskane wyniki wywnioskować można iż teren powiatu wykazuje potrzebę wapnowania (niektóre tereny w większym stopniu inne w mniejszym). Zawartość składników takich jak P_2O_5 w 31 % próbek uzyskano jako bardzo wysoką, w 7% bardzo niską. Składnika K_2O największy procent czyli 30 % uzyskano przy zawartości średniej, najmniejszy natomiast 10% dla bardzo niskiej. Magnez (Mg) na poziomie bardzo wysokim oszacowano w 33% przebadanych próbek natomiast najmniejszy procent czyli 5 % wykazano dla zawartości bardzo niskiej. Stąd badania wykazują zróżnicowanie gleb pod względem zasobności w poddane analizie związki. Dlatego potrzebne jest rozsądne podejście do nawożenia, które powinno być racjonalne, prowadzone w oparciu o analizę gleby bez stwarzania zagrożenia dla środowiska. Na terenie powiatu Łańcut przebadana została także zawartość siarki S-SO₄ skorelowanej z zawartością substancji organicznej (próchnicy) w glebie. Klarowała się ona na poziomie 2,3 mg S-SO₄ / 100g gleby. Co plasuje powiat na wysokim miejscu w porównaniu z innym powiatami Województwa.

W kolejnych latach 2012-2016 badania gleby na terenie powiatu i gminy nie zostały wykonane

Podstawowymi czynnikami degradacji gleb w województwie są zjawiska erozyjne (w tym osuwiska), zakwaszenie gleb, zanieczyszczenie gleb substancjami chemicznymi i eksploatacja surowców. Na terenie województwa erozją wietrzną zagrożonych jest 12,5% gleb użytkowanych rolniczo, wodną 36,3 % i wąwozową 24,6% gruntów rolnych i leśnych.

Przeprowadzone badania gleb na zawartość metali ciężkich nie wykazały nadmiernego ich zanieczyszczenia. W chwili obecnej sytuacja ekonomiczna wsi spowodowała ograniczenia w stosowaniu nawozów i pestycydów, w związku z czym gleba jest mniej obciążana tego typu substancjami.

Przyroda

Środowisko naturalne Gminy Rakszawa jest bardzo bogatym i różnorodnym siedliskiem zarówno roślin jak i zwierząt. Lasy bukowo – jodłowe z wieloma gatunkami górskimi w runie i podszyciu zaczęły sukcesywnie rozwijać się w podkarpackim pasie 4,5 tys. lat temu. Na Płaskowyżu Kolbuszowskim do dziś przetrwało kilka skupisk tego lasu, w Rakszawie, niestety, tylko pojedyncze buki i jodły. Pojedyncze pomnikowe dęby i lipy świadczą o istnieniu tutaj niegdyś wspaniałych lasów liściastych. W konsekwencji wycinania starych lasów nie ma dziś w Rakszawie ponad 100-letnich drzewostanów, natomiast jest wiele pochodzących ze sztucznych nasadzeń. Pośród tych naturalnych zespołów leśnych wymienia się widne lasy sosnowe z kwasolubnym runem. Tak zwane bory chrobotkowe to lasy sosnowe porastające wydmy śródleśne. W runie tych lasów występują: widłaki chronione, borówki, brusznice, wrzosa oraz chrobotek – czyli porost naziemny. Z kolei w runie lasów sosnowych z domieszką brzozy rosną borówki, czernice, mchy, paprocie, jeżyny i wiele innych gatunków. W świecie roślinnym Rakszawy wiele miejsca zajmują łąki pokrywające płaską i rozległą dolinę Młynówki. Łąki te cechują się dużą liczbą gatunków roślin (200-300) oraz wyjątkową kwiecistością (rzeżucha, kaczeńce, firletki – różowe, jaskier ostry – żółty, a także storczyk szerokolistny – czerwony). Roślinność wodna i błotna zarasta brzegi stawów, mokradła i tereny źródlisk. Wydmy są porośnięte przez zespół szczotliczy siwej - trawy kępkowej, razem z którą rosną: czerwiec trwały, jasioniec piaskowy, kocanka piaskowa, kostrzewa, macierzanka piaskowa.

W świecie zwierzęcym Rakszawy i okolic żyje kilkanaście gatunków ssaków, m.in. dziki, jelenie, sarny, wiewiórki, gryznie, zające, kuny leśne, lisy. Ponadto ok. 30 gatunków ptaków, takich jak drozdy, dzięcioły, dudki, rudniki, gile, puszczyki, sowy uszate, dwa gatunki sokoła: pustułka i kobuz. Jeśli chodzi o ryby, to teren ten, podobnie jak cała kotlina, należy do krainy leszcza, przy czym zbiorniki wodne Rakszawy są zagospodarowywane przez zarybianie.

Na terenie gminy znajduje się obszar NATURA 2000 Lasy Leżajskie

Większość obszaru zajmują lasy południowo-wschodniego krańca Puszczy Sandomierskiej. Zarządza nimi Nadleśnictwo Leżajsk. Administracyjnie obszar mieści się w gminach Sokołów Małopolski, Leżajsk i Rakszawa.

Przyroda

Jest to najbogatszy florystycznie fragment Płaskowyżu Kolbuszowskiego. Oprócz lasów fragment obszaru zajmują łąki (zwłaszcza świeże rajgrasowe i wilgotne ostrożeńiowe) i mokradła doliny Trzebońnicy¹. Za jedną z najważniejszych cech obszaru uważane jest występowanie populacji biegacza urozmaiconego (gruzełkowatego) – rzadko występującego w Polsce chrząszcza związanego z siedliskami przystrumieniowymi rejonu karpackiego¹.

Inne formy obszarowej ochrony przyrody

Teren obszaru częściowo pokrywa się z Brzózniąskim Obszarem Chronionego Krajobrazu.

Na terenie OZW znajduje się rezerwat przyrody Wydrze.

Gospodarka odpadami

Ponieważ Gminne Plany Gospodarki Odpadami straciły swoją ważność w 2011r. i w związku z tym przestały stanowić część GPOS nie odniesiono się w sposób szczegółowy do tematyki odpadów.

Od 2012r. to na gminie ciąży obowiązek zorganizowania systemu gospodarowania odpadami komunalnymi. W Gminie Rakszawa odbiór odpadów z nieruchomości zamieszkałych prowadzi podmiot wybrany w drodze przetargu. Gmina nie przejęła wywozu odpadów od wszystkich właścicieli nieruchomości, stąd też z nieruchomości niezamieszkałych odpady komunalne odbierane są w oparciu o umowy indywidualne. Wywóz nieczystości stałych (odpadów) realizowany jest przez firmy, wpisane do rejestru działalności regulowanej, a w zakresie odbierania odpadów od mieszkańców wygrywają przetarg na odbieranie odpadów. Gmina została przyporządkowana do północnego regionu gospodarki odpadami komunalnymi

Dla porównania wskazuje się iż w 2011r. odebrano łącznie 324 Mg odpadów, w tym odpadów selektywnie gromadzonych 132 Mg, natomiast w 2016r. odebrano i zebrano łącznie 649,13 Mg odpadów, w tym jako zmieszane odpady komunalne odebrano 348,88Mg. W PSZOK zebrano 63,13 Mg odpadów Mg.

Z w.w. danych wynika, że 300,25 Mg (46% wszystkich odpadów) były to odpady odebrane i zebrane selektywnie.

Oznacza to, że ilość odebranych od mieszkańców odpadów wzrosła w porównaniu z 2011r. prawie dwukrotnie.

Edukacja ekologiczna

Rozwój edukacji ekologicznej oraz kształtowanie świadomości ekologicznej mieszkańców Gminy Rakszawa jest jednym z głównych działań realizowanych w ramach Programu Ochrony Środowiska. Obecnie kształtowanie świadomości ekologicznej w Gminie odbywa się głównie poprzez podejmowanie działań proekologicznych w formie akcji, konkursów, które są realizowane we wszystkich szkołach znajdujących się na terenie gminy. Dzieci w wieku szkolnym wykazują duże zaangażowanie w sprawy ochrony środowiska i są najbardziej podatne na kształtowanie właściwych proekologicznych postaw. Dlatego głównym miejscem dla edukacji ekologicznej zawsze będzie szkoła. Dzięki zmianie zachowań uczniów i wszczęciu prawidłowych nawyków, kształtuje się świadomość ekologiczną młodzieży. Zaangażowanie uczniów szkół z terenu naszej gminy w sprawy dotyczące ekologii, daje gwarancję, iż oni, ich rodzice i środowisko lokalne, w którym żyją, zostaną zarażeni ideą ochrony środowiska.

Ekologiczne aspekty edukacyjno-informacyjne.

Co roku organizowana jest Akcja „Sprzątanie świata” oraz obchody „Dnia Ziemi” w których corocznie biorą udział wszystkie szkoły. Urząd Gminy w Rakszawie, w celu sprawnego przeprowadzenia akcji i zapewnienia bezpieczeństwa dzieci, zakupił dla nich rękawice, worki na odpady oraz zapewnił ich odbiór. Przeprowadzono zbiórkę baterii, makulatury.

Prowadzono działania informacyjno-edukacyjne w zakresie prawidłowej gospodarki odpadami komunalnymi w szczególności w zakresie selektywnego zbierania odpadów komunalnych zasad bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest. Działania te prowadzono w formie prasy, ulotek, plakatów informacyjnych, szkoleń dla miejscowej ludności.

Działania te są skuteczne i dają wymierne efekty.

Wnioski:

1. Na terenie Gminy prowadzi się cykliczne działania służące poprawie świadomości ekologicznej mieszkańców
2. Jakość powietrza ze względu na zanieczyszczenie pyłem i benzoalofapirenem wykazuje wartości ponadnormatywne.
3. Na terenie Gminy nie prowadzi się monitoringu wód powierzchniowych. Monitorowane wody w miejscu najbliższym Gminie wykazały umiarkowaną jakość wody. Rokrocznie jakość wód ulega pogorszeniu..
4. Wody podziemne pozostają w latach 2011-2016 na stałym poziomie jakościowym II klasa i III klasa. W roku bazowym jakość wód zaliczona była do klasy Ib (wody wysokiej jakości) jednak klasyfikacja wód uległa zmianie.
5. Jakość gleb nie uległa znaczącym zmianom
6. Hałas, w szczególności hałas przemysłowy nie stanowi szczególnej uciążliwości w Gminie.
7. Zwiększeniu uległa ilość odpadów odbieranych na terenie gminy.